

NOTA – EVALUATIE INVOERING WOON- EN LEEFKOSTEN 31 december 2020

SITUATIE EN VASTSTELLINGEN

De overschakeling voor de transitie-cliënten binnen de vergunde zorgaanbieders (vza) van de klassieke financiële bijdrage tot de invoering van woon- en leefkosten moest overal gerealiseerd zijn in de periode van 1 januari 2017 tot 31 december 2020.

FOVIG stelt vast dat

- ongeveer de helft van de vza in de loop van de periode overgeschakeld is, en meestal in overleg met het CO (Collectief Overleg), die trouwens zijn goedkeuring moest geven voor invoering.
- de andere helft slechts heel laat (de laatste maanden van 2020) de overstap gemaakt heeft en een heel aantal slechts op 1 januari 2021 overgestapt is.
- deze laatste groep heel dikwijls geen overleg gepleegd heeft met het CO.
- een deel van deze laatste groep zelfs het CO en bij uitbreiding de gebruikers niet heeft ingelicht voor 31 december 2020.

FOVIG – EVALUATIE

Op 9 juli 2020 presenteerde FOVIG een nota waarin gewezen werd op de knelpunten die we als loket voor het collectief overleg ervaarden bij de invoering van de woon- en leefkosten. We willen de huidige situatie toetsen aan de hand van dit document.

We hebben onze nota op verschillende fora besproken: het kabinet van minister Beke, de taskforce meerderjarigen van het VAPH, op het VAPH zelf en we hebben ook via onze communicatiekanalen uitvoerig hierover gecommuniceerd.

Er zijn sinds 9 juli 2020 enkele acties ondernomen:

- FOVIG heeft samen met Gezin en Handicap op 1 oktober 2020 een webinar georganiseerd over het thema woon- en leefkosten in samenwerking met het VAPH, een zorgaanbieder en een lid van een collectief overlegorgaan onder een heel grote interesse van zowel vza als leden van het CO.
- FOVIG heeft in die periode verschillende lokale CO's ondersteund in hun proces naar woon- en leefkosten.
- De overheid besliste om het tekenen van de aangepaste IDO's uit te stellen tot ten laatste 31 maart 2021.
- Het VAPH ondersteunt een 5-tal zorgaanbieders die er niet in slagen om de invoering op 1 januari 2021 te realiseren.
- Het VAPH wil in de komende periode (2021) een duidelijke breuklijn trekken tussen zorggebonden kosten, organisatiegebonden kosten en de woon- en leefkosten.

We stellen vast dat er aan de knelpunten die we toen signaleerden enkel maar gevolg gegeven werd door uitstel te verlenen aan het tekenen van de IDO's. Achteraf blijkt dit een vergiftigd geschenk te zijn, want daardoor hebben vza de kans gezien om slechts na 1 januari 2021 hun gebruikers te informeren over de nieuwe woon- en leefkosten. (de factuur van januari 2021 komt toch pas op het eind van februari of zelfs maar in maart 2021).

Het VAPH heeft in deze materie resoluut gekozen om het sociale ondernemerschap van de voorzieningen alle kansen te geven, maar is er niet toe gekomen om de gebruikers in dit proces te beschermen. Dit heeft gevolgen:

- De **betaalbaarheid** komt in het gedrang. De richtlijnen over de hoogte van de woon- en leefkosten die het VAPH hierover verspreide kregen nooit een wettelijke basis waardoor ze eigenlijk geen slagkracht hadden. We stellen vast dat bij meerdere vza de kost met 300 Euro per maand stijgt. (Infonota van het VAPH: van financiële bijdrage naar woon- en leefkosten – 16 februari 2018)

- De **vergelijking** tussen woon- en leefkosten is amper mogelijk en wel om meerdere redenen. De vza moeten hun woon- en leefkosten publiekelijk maken, maar de term “publiekelijk maken” wordt heel eng geïnterpreteerd en leidt er zelden toe dat prijzen openbaar gemaakt worden. “Publiekelijk maken” wordt beschouwd als de eigen gebruikers informeren. Anderzijds is vergelijken moeilijk omdat er geen vast stramien afgesproken is waarin de woon- en leefkosten kunnen onder gebracht worden.
- De hogere kosten leiden er toe dat gebruikers er voor kiezen om **minder frequent** gebruik te maken van zorg en hun vrij besteedbaar bedrag te gebruiken. Zo komen dagcentra-gebruikers minder frequent naar het dagcentrum om de vervoerskosten betaalbaar te houden. FOVIG vindt dit een heel spijtige zaak. Er ontstaan terug blinde vlekken, waar er geen mogelijkheid is tot dagondersteuning in de dichte omgeving en het vervoer wegvalt door de te hoge kostprijs.
- Door het feit dat de woon- en leefkosten niet openbaar gemaakt worden, ontstaat er een zeker **wantrouwen** tussen de gebruikers: betaalt iedereen eigenlijk evenveel of zitten daar verschillen op? Is er een verschil tussen de woon- en leefkosten van de instromers na 1 januari 2017 en die van de transitiecliënten? Je kan hier ook de bedenking maken wat er in de toekomst zal gebeuren: zal iedereen nog kunnen genieten van zorg? Zal een vza een keuze maken tussen de nieuwe instromers omwille van de financiële mogelijkheden? Zullen de woon- en leefkosten nog betaalbaar zijn?
- Op verschillende plaatsen is het proces naar woon- en leefkosten in overleg met het CO niet goed gelopen of helemaal niet gelopen. Dit heeft geleid tot **schending van vertrouwen** tussen het CO en de vza, maar ook tussen de gebruikers en de leden van het CO, die zagezegd ingestemd hebben met de nieuwe woon- en leefkosten.
- Er zijn **weinig klachten** op het VAPH binnengekomen. Dit kan je verwonderlijk vinden, maar het duidt wel op het gebrek aan middelen om die klacht voldoende sterk te maken. Het CO kon enkel een klacht indienen wanneer de procedure niet gevolgd werd, terwijl de klachten heel dikwijls gaan naar de betaalbaarheid van de woon- en leefkosten. Zoals eerder vermeld is hier nooit een kader voor gecreëerd.

BESLUIT

FOVIG betreurt dat deze overstap naar woon- en leefkosten niet nadrukkelijker voorbereid en gemonitord werd vanuit de overheid. De vza hadden vier jaar de tijd om de overstap te maken, maar ook de overheid had vier jaar de tijd om bruikbare en eenduidiger richtlijnen te geven en, waar nodig, aanpassingen te doen. Er zijn kansen gemist. Gelukkig is er in heel wat voorzieningen door het collectief overleg, met wisselend succes, een structurele inspraak tot stand gebracht. Maar in vele voorzieningen is dit ook genegeerd, tegengewerkt of weggewuifd.

FOVIG onderschrijft dat sociaal ondernemen voldoende moet gefaciliteerd worden, omdat dit kansen biedt. Maar FOVIG onderschrijft ook dat er van overheidswege voldoende slagkracht moet gegarandeerd zijn zodat de gebruikers voldoende betrokken en beschermd zijn.

FOVIG zal de verdere ontwikkelingen in de woon- en leefkosten op de voet blijven volgen en blijven wijzen op problemen en knelpunten.

FOVIG zal de ondersteuning aan CO's met betrekking tot het thema woon- en leefkosten garanderen.

FOVIG wil dat er een maatregel komt waarbij het aanpassen van de woon- en leefkosten door de vza in de toekomst altijd moet gebeuren in overleg met het CO. Als dit niet kan gerealiseerd worden dan wordt de positie van de gebruiker onzekerder en dat is geen fijn vooruitzicht.